

Informasjon

Om oss

Aktiviteter

Noen å snakke med

Hud & Helse

Bli medlem

For medlemmer

Medlemsfordeler

Min side

Send oss oppdateringer

Dine rettigheter

Tillitsvalgt i PEF

Information in other languages

By language

By diagnosis

Landsmøtet

Likepersonslogg

Hjem

Psoriasis

English | Українська (Ukrainsk) | Polski | **Davvisámegillii (Samisk)** | Русский (Russisk) | Español | Af-soomaali

Psoriasis lea kronalaš vuolšesullasaš liikedávda. Dávdda dovdomearkkat leat ahte liikeseallat šaddet jođáneappot go dábálaččat, dat lea dan dihte go lea juoga boastut immunasuodjalusas. Diet dagaha vuolšši mat leat de go spárttut, skálžolágan diekkut liikkis.

Psoriasis birra

Psoriasis lea liikedávda mii dagaha ráddjejuvwon, assáneami diekkuid main leat ganat liikái («*plakk*»). Ivdni diekkuin vuolgá das makkár liiki lea. Psoriasis čuvges liikkis leat ruoksadat/devkesruoksadat ja psoriasis gámis liikkis sáhttet leat ruškadat, sáhppesruoksadat dahje ránes ivdnát. Ganat maid gohčodit «*skjelling*», dat leat dábálačat vielgadat dahje silbaivnnagat.

DUODALAŠVUODAGRÁDA rievddada olbmos olbmui. Eatnasiin leat dušše smávit diekkut main lea vuolši, earáin gis lea duodalaš psoriasis mas stuorát liikeosiin lea garra vuolši, lađasvátut ja eará dávdamearkkat.

PSORIASIS LEA KRONALAŠ dávda mas dábálaččat leat áigodagat go eai leat dávdamearkkat dahje dušše veaháš dávdamearkkat, ja maŋŋil fas áigodagat go dávdamearkkat leat eanet duodalaččat.

DIAGNOSA lea doavttir (fástadoavttir dahje liikedoavttir) gii mearrida pasieantta buozalmasvuoda ja go klinihkalaččat lea iskan liikki. Dábálaččat ii dárbaš eanet iskosiid, muhto jus doavttir lea eahpádusas, de sáhtta váldit bihtá liikkis (**biopsi**) mas oaidná vuolšši.

Sivva

Sivva psoriasis lea mánggadáfot ja ii leat vel ollislaččat kártejuvwon, muhto mii diehtit ahte immunalogalaš, genehtalaš ja biras fáktorat váikkuhit. Juoga maid mii diehtit: Psoriasis ii njoamo. Don it oáččo dávdda go guoskkahat olbmo geas lea psoriasis, vuojadat seamma básseanggas dahje lea intiibma oktavuoha. Dábálaččat vuolgá psoriasis juoga mas nu mii dahká ahte dávdamearkkat ihtet dahje vearránit. Fáktorat mat vuolggahit, rievddada olbmos olbmui, ja sáhttet leat oassin streptokokkinfekšuvdna, streassa, liikevaháгат/eardudeamit (**Købnera fenomena**) dahje hormonalaš rievdamat.

Dávdamearkkat ja gokko

Psoriasis dagaha dábálaččat ahte oasis liikkis mat lea goikásat ja šaddet de go skálžžut. Muhtimat vásihit ahte psoriasis dagaha sarjáza dahje hearckesvuoda.

Gávdnojit mángga sorttat psoriasis, buohkain leat veaháš ieš guđet lágan dávdamearkkat ja sajit gokko leat. Muhtin sorttat leat eanet dábálaččat go earát ja sáhttet leat mánga sortta oktanis.

- **Dielkopsoriasis (plakkpsoriasis) (govat)** lea dábáleamos ollesolbmuiin ja dovdomearka lea ahte leat ráddjejuvwon diekkut de go skálžžut, dávjá oaiveasis, gardnjiliin ja čippiin.
- **Oaiveassepsoriasis (hodebunnpsoriasis) (govat)** lea ovttá sorttat dielkopsoriasis, dat sáhtta leat osiin dahje olles oaiveasis.
- **Guttate psoriasis (govat)** lea dábáleamos nuoraid ja nuorraolbmuid gaska, ja assosierejuvwon čottainfekšuvnnain maid streptokokker dagahit. Diet sorttat psoriasis ihtá fáhkkestaga ja šaddet smávva ihttomat mat leat de goaikkanasat mat leat symmetralaččat stuora oasis rupmašis. Guttate psoriasis sáhtta rievdat dielkopsoriasisin.
- **Inversa psoriasis (govat)** dagaha ihttomiid liikemáhciide nu go gieđavuollái, julggiid gaskii ja čovjemáhci ja čiččiid vuollái. Diet sorttat psoriasis dagaha stuora, jalges/šelges diekkuid liikái dien dahje muhtin diein sajiin.
- **Gazzapsoriasis (govat)** sáhttet ihttit juohke sorttat psoriasisin, ja gaccat rievdet. Rievdamat sáhttet leat mángga lágan, smávva gobažat gitta ahte gaccat hirbmadit assot, šaddet ruššát ja rievdat ivdni. Gaccat sáhttet maid luovvanit.

Vuolši maid psoriasis dagaha, sáhtta váikkuhit eará orgánaid ja osiid rupmašis. Olbmot gain lea psoriasis, sáhttet maid vásihit eará dearvašvuodaváttuid, dien fenomena gohčodit komorbidehtan. Psoriasis lea earenoamážit assosierejuvwon eanet riskkain váibmo- ja varrasuotnadávddaiguin, diabetesiin, deprešuvnnain ja metabolalaš syndromain. 10-15 % sis gain lea psoriasis, maid vásihit lađasbákkásiid (**psoriasisartritt**).

Govvat: Ganat psoriasis čippiin ja gieđas.

Gávdnojummi

Árvvu mielde lea 3,8-4,6 % olbmuiin Norggas psoriasis (**tállat leat 2023 rájes**). Dávdamearkkat ihtet dábálaččat 15-25 jagi agis, muhto sáhttet ihtit vaikko man agis. Lihka ollu dievddu go nissonat ožžot psoriasisas.

Prognosa ja dálkkodeapmi

Eai gávdno dálkkodeamit mat buoridit psoriasisas, muhto go lea rievttis dálkkodeapmi, de sáhttet dávdamearkkat unniduvvot ja eai nu garrasit váikkut beaivválaččat.

DÁLKKODEAPMI vuolgá das man duodalaš du psoriasis lea. Gávdnojit mángga lágan dálkkodeamit psoriasisii, muhto sáhtta lea váttis gávdnat dan eanemus effektiiva. Dálkkodeapmi álgá dávjá dálkkodemiin psoriasisas dakko gokko lea (ceahkki 1), ja jus diet dálkkodeamit eai leat doarvái beaktilat dahje eai sáhte geavahuvvot, de nuppi ceahki geahččala.

CEAHKKI 1: Dálkkodeapmi gokko dávda lea

- Ganaid/skálžžuid jávkadit
- Medisiinnalaš lávgun
- Reseapta medisiinnaid: sovttaid, sálvvaid, gel, linimeanta vuodasiid, šámpu ja eará

CEAHKKI 2: Čuovgadikšun

- Medisiinnalaš čuovgadikšun (UVB/PUVA)
- Dálkkádaga bokte dikšun (**loga eanet dás**)

CEAHKKI 3: Systemalaš dikšun

- Eai biologalaš buozalmasmuddejeaddji dálkasat

CEAHKKI 4: Immuna muddejeaddji dikšun

- Biologalaš dálkasat
- Biovástideaddji dálkasat

Loga eanet dikšuma birra **dárogillii dás**.

Eallit psoriasisin

Vaikko psoriasis lea dušše smávva váivin muhtin olbmuide, de sáhtta das leat mearkkašan veara váikkuhus eallinkvalitehtii sidjiide geat leat duodalaččat fallejuvwon. Psoriasis sáhtta váikkuhit du gaskavuodaide earáiguin ja movt don birget streassain. Sáhtta maid váikkuhit daid belide eallimis maid don it leat vuordán, nu go movt don gárvodat.

DOARJJAORTNEGAT. Olbmot gain leat kronalaš liikedávddat, sáhttet oažžut doarjaga laktadeaddji vuodasiidda ja reseapta haga dálkasiidda. Oažžut ruđaid ruovttoluotta álbmotoajus, de fertet vuossuohcat beassat ortnegii, ja maid du liikedoavttir ferte ohcat.

Loga eanet du vuogitvuodaidd birra, ja movt don sáhtta oažžut ruđaid ruovttoluotta!

BARGONÁVCCAT JA HEIVEHEAPMI. Eatnasat gain lea psoriasis, nákkejit doaimmat bargodilis jus heivehuvvo dainna lágiin. Heiveheapmi lea bargoadi ovdasvástádus, ja ovtta doaktáriin galgá du bargosadi heivehuvvot buoremus lági mielde du doaimmanávcca ektui.

Leat go dus gažaldagat du vuogitvuodaidd birra jus leat kronalaš buohcci? Čuojat FFO vuogitvuodatelefovnna +47 23 90 51 55.